

העם צדק ומשפט!

המקולים טירטרו את מנגינות המצעד. תרועות המהמנים ליוו את הצועדים הססגוניים. באיצטום הענק שררה אחירה צוהלת. זה זמן רב לא נראתה ישראל כה צוהלת כמו בפתיחת המכביה הרביעית, השבוע, או למ מאחורי המראה העליון הסתתרה מציאות מתקדמת והולכת.

ברומא העתיקה הטביעה תרועת המהמון בקירקס את זעקת העבדים, סימלה את הפיכת הרפובליקה החלוצית, שומרת החוק, ליסירות דורסנית.

בגרמניה הנאצית הסתירה האולימפיאדה הברלינאית הנחרתת של 1936 את מחנות הריכוז ומרפטי העינויים.

מדינת ישראל עזר רחוקה מרומא ומדכאו. אולם היא קרובה להם הרבה יותר מאשר לפני שנה. בעוד שהמהמנים צהלו ברמת גן, נעצרו, נכלאו ושחררו אנשים בלי דין ובלו דיין, הופעלה השיטה של העונש בניצור בה, פרצו שוטרים בחשכת לילה לדירות לא פקודות חיפוש, נכבל חופש הביטוי יותר ויותר.

"לחם ושעשועים!" היתה סיסמת הקיסר הרומי. תשובת הנביא הישראלי היתה: "צדק ומשפט!"

ממשלה

אך פעם אחת

בבית הכנסת של קאהיר התכנסו בני ה"קהילה היהודית המקומית, אחת הקהילות העשירות ביותר (והחופשיות יחסית) בעולם. לפתע הורגשה תנועה רבה ליד השער. גבר נמוך קומה, בעל פנים מלבבים ולבוש מדים בהירים, נכנס בליות פמליה של קצינים. מוחמד נגיב, נשיא מצרים וראש וועדת הקצינים המהפכניים, בא לבקר את המיעוט היהודי בארצו ביום חגו.

אפשר היה לפרש את הביקור בניסטה פנימית בלבד, כהפגנת הרצון לשמור על אחדות עמו. אולם קרוב יותר לודאי היה פירוש שני — היתה זאת הצורה היחידה בה יכול כיום מנהיג ערבי לרמוז על רצונו ל"שלום בין ישראל וערב."

אורחי ישראל היו יכולים לצפות כי ראש ממשלת ישראל יענה על זיטטה זו בזיטטה דומה — ביקור בכפר ערבי, או קבלת משלחת דתית מוסלמית. הם לא מצאו תשובה כזאת. יתר על כן, לפתע שמו לב לעובדה מדהימה, שלא זכתה עדיין לתשומת הלב הראויה לה: מאז קום מדינת ישראל לא נפגש ראש ממשלת ישראל אף פעם אחת עם משלחת ערבית, לא ביקר אף פעם אחת, ולו גב יחידה, בכפר ערבי.

לא היה זה יכול להיות מקרה. אין מקרים בחייו של דוד בן גוריון, היתה זאת הפגנה של שתיקה שאמרה יותר מאשר אלף נאומים. בי גי לא רצה שאי פעם יוכל מישתהי להאשים אותו בחוסר עקביות או רמיה. ראש ממשלת ישראל לא אהב מעולם ואינו אוהב

גם כיום ערבים. זוהי תכונה אישית, אך השפעתה על עמדת המדינה עלולה להיות עצומה.

אמונה טפלה

בשעה שהגנרל המצרי הסתובב בבתי הכנסת של ארצו (ראה לעיל), ישב דוד בן גוריון במלון כרמל בחיפה. ראש הממשלה היה בחופש.

כשנשאל כמה זמן יהיה בחופש, אמר ש"אינו יודע. זו הפעם הראשונה שאירי באמת את כל ענייני הממשלה בידי שותפיו הקטנים, פרט לכמה עניינים הקרובים במיוחד ללבו. היה זה חופש מן הסוג היכול להימשך שבועות וחודשים.

בארץ נפוצו שמועות כי מצב בריאותו של בי גי, רופא, שהוא מוכן למסור את רסן השלטון לאחרים, שהוא עייף. אולם יודעי בי גי, מימים ימימה חייבו לשמע שמועות אלה. הם תיארו לעצמם שישנה כוונה ברורה ומחושבת לנופש. אך גם הם לא ידעו מהי.

ההסבר המתקבל ביותר על הדעת: רצונו של בי גי. להוכיח לשותפיו (ולמפלגה) מה קטנה קומתם בהעדרו, להשריש אהת ולתמיד מלבם את האמונה הטפלה שאפשר להתדרבלעויו.

מדיניות

הכסף והזהב

כשצירציל אמר פעם לסטאלין שיש להתייחס בדעות האפיפיוור, ענה הלה, בזלזול: "כמה דיכויות יש לאפיפיוור? השבוע עם זה בפני מנהלי מדיניות החוץ הישראלית שאלה דומה: "כמה דולארים יש למוסר?" על הפרק עמדה השאלה הישנה: מה יגיד אבא אבן באו"ם, כשתתעורר שאלת קבלת סין העממית לארגון (ראה מכל העולמם)?

תשובת המוסר היתה ברורה: ממשלת ישראל נתחבלה לאו"ם, בניגוד לרצון הערביים, על סמך הטענה שהיא שולטת למעשה על השטח שלה. אותה הצדקה ממש יש לקבלת סין העממית לאו"ם. משה שרת נטה לתשובה זו — ביחוד אחרי חידוש היחסים עם מוסקבה והצורך להוכיח מידה כלשהי של ניטרליות. מלבד זאת זכר כי סין הלאומנית לא תמכה בישראל באו"ם אף פעם.

קשה להסביר, אולם אבא אבן אינו רב שלוח לאו"ם, אלא גם שגריר בארצות הברית. כשביקר לפני שבועיים במשרד החוץ שאל שאלה לעניין: כיצד יסביר הוא את התשובה הזאת לאמריקאים? שהרי אלה רוב אים דווקא בשאלה זו עניין של חיים ומוות!

לאבן הצטרפו הציונים הכלליים, אשר נציגם חבר הכנסת יעקוב קליבאנוב, צורף למשלחת ישראל באו"ם. הצ"כ ראו בעין רעה את הנסיון למצוא חן גם בעיני מוסקבה, הוכירו את העובדה הידועה שהדולארים זורמים דווקא בחשיגנטון — לא בפקינג.

המועצה הממליצה על מדיניות החוץ, ידעה שהמוסר הוא זהב, והדולארים כסף. היא המליצה להעדיף את המחכת השנייה.

* המורכבת סמנחלי מחלקות משרד החוץ ויועציו.

מעוטים

קי מול קו

"על לומה, לומה, לומה, לומה — יא חלחה יא מזלומה..." צלילי המנגינה הערבית התיישבו בין חורשות הר הכרמל. בכניסה לגן האם, אחת מפנינות הטבע היפות ביותר של חיפה, עמדו עשרות מכוניות, שוטרים ופקי חים עירוניים קיבלו את פני האורחים. בפנים הגן התנהלה מסיבה מיוחדת במינה. על המדשאות, בין העצים, היו ערוכים שולחנות ארוכים. אורחים התכבדו במאכלים מורחיים או מערביים, כאחת נפשם. בפניה אחרת ניגנה תזמורת (יהודית) מנגינות ערב

אבא חושי וידידיו.

"על לומה, לומה, לומה..."

יות מלאות קצב, בליווי מחיאות כפיים של הקהל. האורחים — יהודים, מוסלמים, נוצרים, דרוזים — הסתובבו, התאמצו לדבר איש בשפת רעהו. ביניהם נראו יוסף שפרינצק, יושב ראש הכנסת, הבישוף ג'ורג' חכים, אנשי כמורה ונכבדים מוסלמים ודרוזים, נציגים ופולמוסים. רבים מהם לא נראו ביחד מזה שנים.

הזמנה לשכך. יוזם המסיבה היה אבא חושי, ראש עיריית חיפה. מדי שנה, בראש השנה העברית, נוהג הוא לקבל במשרדו אורחים ומבקרים רבים מבני העיר והסביבה. הפעם החליט לנצל את התג כדי לזמן את כל אורחיו ביחד. נמצאה סיסמה למאורע — "וההרת פני שכן" — נשלחו הזמנות למי סיבתגן לכבוד ראש השנה העברית והמוסלמית, שחלו ביום אחד.

המסיבה, שבאה בעצם הימים שסיפורי המתחיות היהודית-ערבית בארץ מילאו את העתונים, היתה כמשב רוח מעודד. בני עדות שונות, שהתרגלו לראות את רעהו כב"עלי אינטרסים מנוגדים — אם לא ממש כאויבים — שוחחו עתה על חגים וענייני יומיום. אם לא הביאה מסיבתו של אבא חושי לידי יאחוי הקרע; הרי היתה, לפחות, צעד לקראת הפגת המתחיות.

פעולתו של ראש עיריית חיפה, שהיה קודם לכן מנהל המחלקה הערבית של ההסתדרות, לא היתה פעולה בודדת. יחסיו ההדוקים עם הערבים אינם מקובלים על רוב חבריו למפלגה. בעיקר לא על בי גי, אשר גישתו שוללת מתן מעמד כלשהו למועטים במדינה (ראה לעיל). משך השנים נתגבש ברחוב העברי והדרוזי בגליל "קו אבא חושי", לעומת "קו פלמון", על שם יהושע פלמון, יועצו של ראש הממשלה לעניינים ערביים, ומבצע מדיניותו.

מומחים לעניינים ערביים רואים בעובדה שהמסיבה באה זמן קצר בלבד אחרי התיפטרותו של פלמון סימן להתחלה של פעילות מוגברת מצד אבא חושי. האורחים ה

* מימין הברישוף ג'ורג' חכים, משמאל ראש העדה הדרוזית.

ערבים עצמם, על כל פנים, קיוו כך. "לאחר שקו פלמון הביא אותנו למצב העגום השורר עתה", אמרו, "כדאי לנסות את קו אבא חושי, אולי הוא יתקן אותו קצת."

צבא

המחבר בלתי ידוע

לפני 19 שנה, בעלות היטלר לשלטון, נגיזו כל ספרי השירים בגרמניה. הוצאו ספרים חדשים. שום שיר, שלא זרם בעורקיו דם ארי טהור, לא נכלל בספרים אלה. אולם המו"לים נתקלו בבעיה אחת: היה קיים שיר אחד שפשוט אי אפשר היה שלא לכלול בספרים, כי כל נערה גרמניה שרה אותו. היה זה שירו של היינריך היינה, "לורליי". לבסוף נמצא פתרון הולם: השיר נכלל, כשמתחתיו מתנוססת השורה: "המחבר בלתי ידוע".

השבוע ניתנה התשובה היהודית למעשץ בלתי-יהודי זה. צבא-הגנה לישראל הוציא לאור את ספרו של המאושל ארביץ רומל, "חיל-הרגלים תוקף, רומל, שבניגוד לדעה נפוצה לא היה גנרל טאנקים, אלא איש חיל רגלים שגילה רק במאוחר את כוח השריון, תיאר בספר זה את פעולתו של החיל האהוב עליו.

אולם צה"ל חשש להניח ספר של גנרל גרמני על מדפי חנות ספרים עברית. הוא הגביל את הספר לשיחוק פנימי, פירסם מידועות בהן נעדר באופן בולט שם המחבר. אמנם, רומל לא היה מעודו נאצי, אלא חייל מקצועי שהקריב את חייו בשעת מרד הקצינים נגד היטלר. ספר היומן שלו, מלחמה ללא שגאה, שנכתב בעצם ימי הקרב, ביטא את אישיותו של אדם אנושי, שחיעב מעשץ נקמה וטרור ואף ידע להלל את גבורת אויביו. אולם בכל זאת היה קשה לתת למפקד הקורסוס האפריקאי להגיע לתל-אביב — אפילו בתוך כריכת-קרטון.

מאות שנים היו היהודים מקללים את רודפייהם בקללה המסורתית "ימח שמו". בי פעם הראשונה ביצע השבוע צבא-הגנה-לישי ראל את האיום בן-הדורות.

עתונות

התשובה הישנה

כשנתפס בנציון הרשמן, סופר חרות בחיפה, נישא פצצה בנמל היתה תגובתו של ד"ר עזריאל קרליבך בסטרוי היומי במעריב אופיינית: הוא גולל את האשמה על ראש התנועה כולה, גינה אותה במלים הארסיות ביותר. מערכת חרות לא יכל לעבור על כך בשתיקה, אך לא רצתה גם לפרוט את תויוכות לשרות רשמיות פולמוס מפלגתי, שאינן מביאות כבוד ואף לא משיגות את המטרה הרצויה. תשובתה היתה, לכן, מקובלת ביותר: היא הדפיסה מחדש מאמר ישן שפירסם סם מורה הרוחני, זאב זיבוטנסקי בעיתון יומי שיצא בארץ-ישראל עד לשנת 1938. דאר היוס. במאמר הנקרא בנו השני של טבא נח"ם, מתאר זיבוטנסקי שורת פגישות עם ציתוגאים שסיירו באופן חמור את הדברים שמסר להם הגרוע שבכולם: "ד"ר עזריאל קרליבך.

הפרופיל הוא מכווער. כתב זיבוטנסקי: "לא מזמן הופיעה, בחתיכתו, בעתונים שונים אגדה מוזיא: לפני שנים מספר כע"סתי עד למאה, אני הקטן, על מלך אנגליה ושליחתי לו בחזרה את אות-הדרגה הצבאית שלי; וגדולה מזו — על צעדי זה שליחתי הודעה במכתב גלוי (כך הוא מספר) אל הטיימס הלונדוני. אולם מערכת הטיימס הלונדי וני לא הדפיסה את המכתב משום שזוהי מערכת זהירה ורצתה לחקור ולדרוש אם יש לי בכלל מה "לשלוח בחזרה" אל המלך האנגלי. ומתוך החקירות האלה נחבר, שמעור לא היו לי לא אות-כבוד ולא דרגת-קצין... נוורא!"

מובן. מאליו שחליפת מכתבים הזאת עם ה. מ. המלך ועם ה. מ. הטיימס הלונדוני אינה ידועה לי והניירות (ודינר-הזהב הקטן)... מונחים, לפי שעה אצלי במגרת הכתיבה שבבית... מעניינת ואופיינית היא הנטייה המשונה לשופך את "המדה הירוקה" על האיש היחיד, מוכרחים לתאר מה נכווער הוא הפרופיל שלו, או לבדות מן הלב משהו מכ"ר ער מתוך הביוגרפיה שלו וזהי כבר לא התנגדות: זוהי שגאה עיוורת... ובשביל הארון (המשך בעמוד 10).

* אודות טלע על גדות הנהר רייך-הדומה לנערה ומפתה ספנים לסטות מדרכם ולטבונ. ** הכוונה לחם, שבכמה שפות מזרח-אירופיות משמש שם-נגזר לאדם גסירוח.

